

De 5: Det lyckliga slutet

Stephen Kimber/Eva Björklund

Stephen Kimber, som skrivit *På andra sidan vattnet* – *Den sanna historien om De 5 kubanerna* (recenserad i Kuba 2.2014) - har nu skrivit om det lyckliga slutet, och hur det gick till. Jag har översatt och gjort ett sammandrag.

I slutet av november, när Alicia Jrapco, samordnare för Internationella Kommittén Frihet för De5, tillsammans med Bill Hackwell hade kört till fängelset i Victorville i Kaliforniens öken för att besöka Gerardo, fick de plötsligt inte träffa honom. Beskedet var att fängelset var stängt för besök, väldigt underligt. Bara 3 gånger tidigare hade de nekats att träffa Gerardo. Så något konstigt var det. Men nu var det 5 december och de hade fått tillstånd igen. Alicia skulle informera om De5-kommitténs stora planer för februari.

Åk inte!

Innan de skulle lämna sitt hem i Oakland gjorde de en sista mejlkontroll. Då fann de ett mejl från Adriana Pérez, Gerardos hustru, i Havanna, att hon inte hade hört något från Gerardo som hon annars hade kontakt med varenda dag. Hon förstod inte vad det kunde betyda och ville varna Alicia så att de inte gjorde den långa resan i onödan.

Alicia och Bill kollade Federala fängelsestyrelsens hemsida som har en lista på alla sina fångar och var de befinner sig. Där stod att Gerardo hade blivit förflyttad dagen innan till ett övergångsfängelse i Oklahoma. Det kunde betyda att han skulle förflyttas till ett lågsäkerhetsfängelse, men det borde de ha fått veta i så fall. Så de började undra om han kanske skulle frigges och vara på väg till Kuba, den dröm de arbetat för i så många år. De kollade för att se om

Forts sid 20

Forts från sid 19

Ramon Labañino och Antonio Guerrero flyttats från sina fängelser i Kentucky och Florida, men det verkade inte så. De packade ur bilen och stannade hemma.

Fem dagar senare ringde Alicias mobil: "Okänt nummer", som när Gerardo ringde. Men det var inte han, istället sa en röst att det saknades pengar på fångens mobilkonto. Så hon satte in och en timme senare ringde Gerardo.

Han berättade om förflyttningen 4 december. Vakterna hade bara sagt till honom att följa med, utan att ta med sig något. De verkade förbryllade. Och här i Oklahoma hade han suttit 6 dagar i isoleringscell utan att veta vad som väntade honom.

Fängelset i Victorville 2 november 2014

En månad tidigare hade Gerardo skrivit till Walter Lippman, redaktören för Cuba News: "Idag vaknade vi med nyheten om New York Times ledare". NYT skrev om Alan Gross, USAid-agenten i fängelse på Kuba, att hans fångenskap var resultatet av "USAs världslova strategi att anlita privata konsulter för hemligt uppdrag" i Washingtons "korståg för demokrati". Och att enda chansen att få honom fri är utväxling mot de 3 som var kvar av De5 kubanerna som i en riggad rättegång i Miami år 2002 dömts till långa fängelsestraff. (Kuba 4.14). Gerardo skrev att NYTs uppmaning till fångutväxling "var något som vi för några månader sedan bara kunde drömma om."

Den världsomfattande internationella kampanjen för Frihet för De 5 blev allt mer besvärande för Obama

Ett år tidigare - Ett handslag i Sydafrika

Handslaget mellan Kubas och USAs presidenter på begravningen av Nelson Mandela hade lett till feta rubriker över hela världen. USAs armé av Kubaexperter försökte tona ned betydelsen, "en trevlig symbolisk gest men inget särskilt meningsfullt". Julia Sweig, chef för Latinamerikastudierna vid USAs Utrikespolitiska Råd, var lite positivare: "Vi kan komma att se detta som en vändpunkt. En försöksballong för att se vilka reaktionerna blir". Obamas vice säkerhetsrådgivare Ben Rhodes sa: "Han menade inget särskilt, han bara hälsade på väg till talarstolen."

Men Rhodes visste bättre, han var vid den tidpunkten presidentens sändebud i de topphemliga samtal som pågått sedan ett halvår med sikte på att återupprätta diplomatiska förbindelser (se "Kontakter har förekommit hela tiden" sid 16). Vid tiden för Mandelas begravning var de topphemliga. Men iakttagare på båda sidor Floridasundet började ana ett närmande.

En månad tidigare hade Obama vid ett möte med Kubansk-Amerikanska Stiftelsen i Florida* sagt: "Vi måste vara kreativa och tänka igenom en uppdatering av vår politik." Politiken ligger fast: regimskifte. Men de vapen som använts sedan början av 60-talet är enligt Obama inte lika effektiva i dagens värld. Det behövs "nya mekanismer för att lösa problemen, [...] nya redskap för att stödja de frågor vi bryr oss så mycket om." (se Kuba 4.14).

Och hösten 2014 hade USA tackat Kuba för läkarinsatsen mot ebola i Afrika. Samantha Power, USAs FN-ambassadör FN, nära förtrogen med Obama, nämnde Kuba positivt 3 gånger under en paneldebatt.

Det hände också annat. I februari 2014 hade Fernando González som den andre av De 5 avtjänat sitt straff och återvänt till Kuba. Tidigare har René González gjort detsamma. Och därmed var det 2 fångar färre som USA skulle behöva byta mot Alan Gross.

Hemliga budskap och svek

I juni 2014 hade Jeffrey DeLaurentis utsetts till chef för USAs intressekontor i Havanna. Han hade varit vice statssekreterare för Västra halvklotet och hade under 90-talet arbetat på USAs intressekontor i Havanna. Han hade också mött Gabriel Garcia Marquez i maj 1998 och tagit emot ett hemligt brev från Fidel Castro till Bill Clinton: att terroristgrupper i Miami planerade angrepp på flygplan med turister till Kuba. Det ledde till något historisk, ett möte i Havanna mellan FBI och Kubas säkerhetstjänst.

Kubanerna fick intrycket att FBI-agenterna skulle utreda saken och återkomma. Men istället för att arresteras terroristerna grep FBI 3 månader senare De5, som hade informerat om terroristerna.

Sommaren 2014

Under Internationella Kommitténs 5 Dagar för De 5 i Washington hade utrikesdepartementet till kommitténs stora förvåning gått med på att träffa dem. Tidigare försök hade inte ens besvarats. Nu fick de träffa departementets samordnare för Kubafrågor och vicesekreteraren för Sydamerika och Kuba, inte bara en utan två gånger. De ville veta mer om den växande internationella rörelsen för Frihet för De5.

I sitt brev till Lippman i november hade Gerardo hoppfullt skrivit "Vi kanske lever i ett historiskt ögonblick i kontakterna mellan USA och Kuba". Han visste inte vad som var på gång. Men han visste något som ingen annan kände till: Adriana var havande. Han skulle bli pappa! I maj hade han fått beskedet. (se "Storkdiplomati" sid 16)

Gerardo och Adriana hade länge velat ha barn, men först skulle de vänta på att Gerardo kom hem från Angola 1990, och sedan på att Adriana skulle ta sin ingenjörsexamen. 1994 skulle Gerardos officiellt börja jobba på ambassaden i Argentina, men i verkligheten leda Kubas "Getingsvärm" i Miami, nätverket som skulle ta reda på de antikubanska terroristgrupperna i Florida och deras planer mot Kuba. Hans sista semester på Kuba 1998 pratade de om det igen, och Gerardo hade bett sina överordnade att få ta med Adriana till Miami, där han ju levde öppet som kubansk avhoppare.

Istället tog FBI honom, han åtalades, dömdes till två

Gerardo Hernández med hustru Elisabeth och dotter Gema som föddes 6 januari, här på besök i Portugal ett halvår senare.

livsstraff plus 15 år utan hopp om att någonsin kunna återvända till Kuba. Och Adriana fick inte besöka honom i fängelset.

Efter att ha fått beskedet om Adrianas havandeskap skrev Gerardo till en medlem i Internationella Kommittén: "Det har varit en enastående dag. Jag har fått goda nyheter - en att de bästa i mitt liv och du kommer att få veta, men nu kan jag bara säga att detta är stort!"

Men han var också rädd att USAs tillstånd till assisterad befruktning betydde att han skulle bli i fängelse i evig tid.

Marianna Federal Correctional Institution, Florida, December 15, 2014

Antonio Guerrero sov i sin cell när han väcktes halvsex på morgonen. "Stig upp Guerrero, packa dina saker. Om en timme ska du vara i hallen, förstått?"

Antonio hoppades att han hade förstått. Han hade läst NYTs ledare och slagit vad med sin cellkamrat - som skulle bli fri 20 januari - att han skulle vara tillbaka på Kuba innan dess. Och nu ropade han: "Jag sa det ju, att jag skulle komma hem före dig."

Han trodde att något stort var på gång. Han hade inte bett om förflyttning, och den här gick inte till som brukligt. När han kom till flygplatsen hälsades han av en "otroligt vänlig" officer som sa att han skulle iväg med ett VIP-plan.

"Jag var begeistrad" berättade Tony. "Jag tänkte att den här flygturen ska jag komma ihåg livet ut."

Men han var inte på väg till Kuba, utan till North Carolina, Raleigh och Butnerfängelsets läkarcentral för de

värsta fångarna. Vad hade han där att göra? Ingen verkade veta något. Skulle han bli kvar där?

Han fick sova i isoleringscell med beskedet: "Vi hämtar dig imorgon klockan 7." Vad var det som var på gång?

Butners Läkarcentral, North Carolina, December 16, 2014, kl 15

Ramon Labañino hade haft svårt att somna. "Jag började tänka att jag var på Kuba och såg de andra gå förbi." Han var visserligen i detta Butnerfängelse - men han var säker på att Gerardo och Tony var i närheten. Dagen innan när han väntade på sin oombedda, oförberedda förflyttning från fängelset i Ashland, Kentucky, hörde han två vakter. "Det här är en besynnerlig historia", sa den ena. "Vi ska ta honom härifrån till närmaste flygplats på en gång."

I Butnerfängelset fördes han igenom de olika spärarna utan den vanliga byråkratin. "Skynda dig", sa ena vakten, "för den andra kommer sen." Den andra?

Ramon kunde inte sova, han gick runt i sin isoleringscell. Och väntade.

Havanna, Kuba, December 16, 2014, 07:30

Som hon hade gjort varje morgon sedan hon kommit hem från sitt besök hos Ramon i Ashland kollade hans hustru Elisabeth på USAs fängelsestyrelsens hemsida för att se var Ramon befann sig. Han hade senast sagt att han hade en känsla av att något var på gång, och uppmanat henne att göra sig beredd "för vår frihet".

När då kollat hemsidan den dagen såg hon att Gerardo hade förflyttats till Oklahoma. Men inget om var Ramon och Antonio befann sig. Men den här morgonen såg hon att Ramon förflyttats till Butner i North Carolina. Och likaså att Gerardo också kommit dit. Men Tony?

Butners läkarcentral, December 16, 2014,

Vakterna hämtade Tony strax före 7. Ute ur cellen tog de av honom handklovarna och började springa genom korridoren med honom mellan sig tills de kom till besöksrummet.

"Där såg jag att någon skakade hand med Gerardo", minns Tony, fortfarande uppenbart förvånad. "Det var rätt många där, men jag kunde bara ropa till honom "Gerar!" Och sen Ramon!"

För första gången på nästan 13 år befann sig Gerardo, Ramon och Tony tillsammans. De omfamnade varandra. Klockan 8 gick de igenom alla papper, och skrev under presidentens benådningsskild som skulle ge dem friheten tillbaka den 17 december. Men deras sista natt fick de ändå tillbringa i var sin isoleringscell.

Klockan 2 på morgonen hämtade vakterna dem för att köra dem till flygplatsen. Det var okej, de hade ändå inte sovit något.

Den 17 spred sig nyheten med ljusets hastighet, "Alla De 5 hemma!"

*CANF grundades 1981 på Reagans initiativ av Mas Santos' pappa för att samordna och finansiera de många exilkubanska terroristgrupperna i Miami som tagit många liv, lemläst många och åstadkommit stor materiell skada på Kuba.